

AGROECOLOGIA

1. On som? Tres dades per conèixer la situació actual

- ✓ A Catalunya hi ha més de 30 associacions i cooperatives de consum solidari i ecològic que agrupen al voltant d'un miler de famílies. Gestionen uns 200 productes, des de fruites i verdures de temporada fins a cosmètics i sabó, passant per pa, oli, llegums o ous que adquireixen directament de gairebé 30 proveïdors.
- ✓ *Slow Food* és un moviment d'àmbit mundial que defensa les tradicions culinàries locals i aplega pels 5 continents gairebé 100.000 socis. S'ha convertit en un autèntic motor econòmic que recupera varietats locals d'aliments i processos artesanals que amb l'auge de la indústria alimentària global havien quedat oblidats.
- ✓ Un camp d'una hectàrea alimentarà 22 persones en un any si s'hi conreen patates, 19 persones si s'hi conrea arròs, a 2 si s'usa per alimentar bous i només a 1 si s'alimenten vedelles.

AGROECOLOGIA

2. Intercanviem experiències. Accions i pràctiques que s'estan portant a terme arreu del territori

❖ **Minyons Escoltes i Guies de Catalunya** (www.escoltesiguies.cat), hi ha tres agrupaments que duen a terme projectes d'horts urbans:

- Torrent de les Bruixes – Terrassa (info@torrentdelesbruixes.org)
- Jungfrau – Barcelona (<http://personales.com/espana/barcelona/jungfrauonline/castors.html>)
- Sant Joan – Viladecans (aesantjoan.caps@gmail.com)

❖ **Xicòria**: Associació, ubicada a Barberà de la Conca, que treballa en xarxa temes d'agroecologia mitjançant l'horta ecològica, temes d'educació ambiental i tallers de cuina, <http://www.productesdelcamp.cat/on-comprar/cooperatives-de-productors/associacio-xicoria/>.

❖ **El Guaret**: Cooperativa de consum ecològic ubicada al barri de la Sagrada Família de Barcelona. Un dels seus objectius és difondre als veïns i veïnes del barri l'agricultura ecològica i el consum responsable, <http://elguaret.wordpress.com/>.

❖ **Quadern de Participació número 5 de l'Associació Illacrua**: íntegrament dedicat a l'agroecologia, explica com fer una cooperativa de consum agroecològic i facilita un llistat de grups de consum de tot el territori català, valencià i balear, http://www.tucamonsocial.es/archives/0000/0063/Com_muntar_una_cooperativa_de_consum_agroecologic.pdf.

AGROECOLOGIA

❖ **Agenda 21 Escolar de Sant Cugat del Vallès:** Moltes escoles estan portant a terme projectes d'horts escolars i agroecologia. L'escola Turó can Mates, per exemple, ha realitzat una activitat puntual consistent en dur els seus productes d'hort escolar a una botiga a vendre'ls, www.oficinasostenible.santcugat.cat.

El **grup de treball “Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida” (ESLV)** s'estableix com a coordinador d'aquests projectes per tal que la gestió sigui participada. Està format per mestres i professors/es dels centres educatius de Sant Cugat (des de l'escola bressol fins a secundària), per educadors/es ambientals del municipi i pel personal de la universitat (UAB) i l'Ajuntament.

❖ **Grup de Recerca en Educació per la Sostenibilitat, Escola i Comunitat (GRESO@):** Grup reconegut per la UAB format per professors de diferents departaments universitaris vinculats a la formació del professorat i a l'educació per a la sostenibilitat; dirigit a professionals del món de l'ensenyament i a professionals que participen en activitats d'educació per a la sostenibilitat en l'àmbit local. Treballa temes d'agroecologia escolar, concretament en dos àmbits: l'hort i el menjador, <http://grupsderecerca.uab.cat/gresco/>.

❖ **Bloc d'Horts ecològics escolars de Girona:** Bloc on s'hi pot fer consultes, opinar, suggerir i obtenir informació sobre temes relacionats amb els horts, <http://hortdelacaseta.blogspot.com>.

AGROECOLOGIA

❖ Mercats:

- **Lleida:** Han posat una paradeta al mercat en la qual l'alumnat col·labora amb la pagesia per vendre els productes.

També es fa el mercat De l'hort a taula, venda directa de productor/a a consumidor/a cada primer diumenge de mes a la Plaça Sant Joan,

<http://mercatsiconsum.paeria.cat/ca/Mercats/MercatHortATaula/index.aspx>.

- **Ulldecona:** Mercat agrobiològic "Del camp a la taula" el tercer dissabte de cada mes a la plaça de l'església, www.ulldecona.cat.

A la mateixa localitat hi ha la Granja Laya amb productes ecològics i biodinàmics, www.granjalaya.org.

- **Món Empordà:** Associació que té com a objectiu protegir el producte local i ecològic, recuperar els valors de la nostra terra i el respecte pel medi ambient. Una de les accions que promouen són els Ecomercats a diferents municipis de l'Empordà cada cap de setmana, www.monemporda.org.

Pòsters

- **"Horterada": projecte d'hort escolar compartit.** Arnau Amat, Mariona Espinet i Escola Valldeneu de Sant Martí de Centelles. Gresc@-UAB i Mancomunitat La Plana

- **L'Educació per la Sostenibilitat en la comunitat i l'ocupació d'aturats/des.** Germán Llerena (coord.). Gresc@-UAB i Ajuntament de Sant Cugat del Vallès

AGROECOLOGIA

3. Cap a on volem anar? Consensuem quatre reptes per assolir en un futur proper

Educació

Comunicació

Professionalització

Participació

Idees sorgides del grup de treball del Fòrum presencial

- El "moviment" d'horts escolars agafa adeptes any rere any i l'experiència és molt interessant tant per nenes, nens, mestres, pares, veïns... Després d'aquest "boom" d'horts escolars, és moment de combinar l'hort escolar amb l'aula de natura allà on sigui possible. L'agroecologia es pot treballar molt millor a partir de l'experiència a la pròpia escola.
- L'hort com a recurs educatiu.
- Tesi "Com ho viuen els alumnes, pares, veïns i societat" al voltant d'un hort escolar. La idea és donar-los formació per tal que els horts funcionin sense que hi hagi algú que hi inverteixi energia. Els mestres busquen un veí o un pare d'algun alumne que sigui qui els formi i els doni el manteniment necessari.
- La clau no és entrar a l'escola a fer un simple programa tal i com fan els mestres sinó fer alguna actuació innovadora.
- Com que els nens no poden entrar a la cuina de l'escola, s'hauran d'acabar fent cuines a l'aula o una cuina-laboratori, tal i com fan en altres països europeus.
- Els alumnes de les escoles poden produir aliments ecològics però no els poden consumir. Es valora que els horts escolars obtinguin un segell CCPAE i aleshores, suposadament, els alumnes s'ho podrien menjar.
- Els productes que es cultiven a l'hort haurien d'anar a parar als menjadors escolars, però... problemàtica amb sanitat.
- Hi ha mestres que no valoren el resultat, sinó que el valor per ells és el procés ja que els permet treballar molts continguts i per tant, el producte que en resulta és el de menys.
- Menjador ecològic com a projecte educatiu, introduint aliments, pocs però ben treballats. Pot ser un espai per plantejar la participació i acció social.
- El menjador és un espai o és una pràctica? Si és una pràctica els nens/es haurien de comparar el menjar o anar a vendre els productes de l'hort.

Repte plantejat al Fòrum virtual i comentaris aportats

TOTS ELS CENTRES EDUCATIUS HAURIEN D'ESTABLIR CRITERIS D'AGROECOLOGIA ALS MENJADORS ESCOLARS.

- Entenc que "establir criteris" no vol dir que d'aquí 2 anys tots els centres educatius hagin canviat els productes actuals per ecològics, ja que probablement no hi ha prou oferta actualment, i a més hi ha un tema de costos econòmics que les AMPAs han d'assumir, i això no crec que s'aconsegueixi en 2 anys, però sí que em sembla bé que, en 2 anys, s'estableixin criteris a les escoles per assolir aquest objectiu el més aviat possible. Però no és un repte que es pugui assolir en 2 anys i a tots els centres educatius.
- S'han d'establir criteris d'agroecologia als menjadors sempre que es pugui treballar amb la mainada des d'un aspecte educatiu. El menjador escolar no és un lloc amb productes ecològics, sinó un projecte educatiu en què l'alumnat i la pagesia participen en la construcció d'un concepte d'alimentació sostenible. Això es pot fer bé amb un sol producte, i millor amb més, però es pot fer molt malament amb tot el rebost ple de productes eco que no sabem ni d'on provenen, ni en quines condicions es fan, etc. Cal tenir present d'on provenen aquests productes i potenciar també l'agroecologia local. És a dir, que si es fa però no es treballa educativament no ens assegurem que sigui viable, un compromís transformador. Més que criteris agroecològics, jo parlaria més d'un diàleg amb la pagesia agroecològica per transformar diverses coses.

Repte global definitiu consensuat de l'àmbit EDUCACIÓ

Impulsar la pràctica dels horts urbans, escolars, ... agrocològics com a projectes educatius per la població

Idees sorgides del grup de treball del Fòrum presencial

- Sorgeixen problemes a l'hora de decidir com entenem la comunicació i quin repte cal plantejar en aquest apartat. La conclusió a la qual arriba el grup és que l'agroecologia es troba als inicis, encara no tenim massa per comunicar, però sí que es podria establir un diàleg entre la pagesia i la comunitat d'educadors ambientals.

Repte plantejat al Fòrum virtual i comentaris aportats

S'HAURIA D'OBLIGAR A RESERVAR UN ESPAI ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ DESTINAT A AGROECOLOGIA I BONES PRÀCTIQUES.

- Obligar als mitjans de comunicació? I on queda la llibertat de premsa? Crec que més aviat caldria transformar o "seduir" els mitjans de comunicació amb projectes interessants i fent-los arribar dades del preocupant estat actual. Es podria aconseguir un espai destinat a les bones pràctiques.
- Caldria tenir els propis mitjans per comunicar el que volem.
- Ja comencen a existir mitjans de comunicació alternatius que en parlen. Actualment hi ha alguns butlletins que s'envien periòdicament informant sobre l'agroecologia, però és un procés lent.
- La presència o no als mitjans és un reflex de l'interès/importància que els periodistes creuen que un tema té o no té a la societat. Un primer pas seria doncs continuar (hi ha col·lectius que ja fa temps que s'hi esforcen) educant la societat i fer-nos veure a tots la importància de l'agroecologia i les bones pràctiques.

Repte global definitiu consensuat de l'àmbit COMUNICACIÓ

Establir diàlegs entre el món pagès, les escoles, els horts urbans i l'educació ambiental

Idees sorgides del grup de treball del Fòrum presencial

-Cal parar atenció (des de la SCEA especialment) a l'emergent sector dels educadors/es ambientals d'hort. Són els futurs especialistes que han d'acabar sent integrats/des pel departament d'educació, per la plantilla de les escoles, com ho és ara el de dansa, el de català (i abans no ho eren). Tenim per davant un camí difícil i important.

-Algunes escoles que van començar amb els horts escolars, van contractar un educador ambiental que era qui feia el manteniment i formació al voltant del tema de l'hort. Aquest fet va provocar que aparagués a l'escola la figura de l'educador ambiental gràcies a l'hort. Des de dins l'escola es poden adonar molt millor de l'ambient del centre.

-La relació amb els mestres hauria de ser igualitària, els educadors ambientals hauríem de dir que nosaltres som els experts del tema i entrem a l'escola a explicar-ho nosaltres.

- L'agroecologia s'hauria de plantejar com un àmbit més ampli, sobretot com una temàtica social, com per exemple els horts municipals.

Repte plantejat al Fòrum virtual i comentaris aportats

LA SCEA HAURIA D'AVALAR LA FEINA DELS AGRICULTORS QUE UTILITZEN PROCEDIMENTS ECOLÒGICS COM A EINA D'EDUCACIÓ AMBIENTAL.

-Potser més que "avalat" en general tots els pagesos ecològics com a "educadors ambientals" (amb el mateix criteri caldria també avalar tots els processos productius "ecològics" com a eines d'educació ambiental, i potser quedaria una actuació massa diluïda) seria interessant treballar més específicament la vessant educativa amb alguns pagesos agroecològics, i després anar ampliant a la majoria d'ells, per acabar "avalant" tots o la majoria, però amb una feina prèvia de treball dels aspectes educatius/comunicatius. Treballar conjuntament amb productors pot ser molt interessant.

-Sobretot que els segells de qualitat són molt controvertits, com els de comerç just, i crec que hi ha una idea de fons que ens interessa: el que hem d'impulsar, és una nova relació entre producció i consum. Els segells són mecanismes de qualitat de mercat, que no els podem descartar, però que representen una imposició en alguna direcció (dels consumidors/es o distribuïdores cap a la producció), i tenen la tendència a més de generar productes cars. Cal treballar en una altra direcció. No vull dir que no tinguin utilitat, sinó que cal contextualitzar-los en un nou diàleg entre pagesia i consum (no dic camp-ciutat perquè la ciutat, com La Habana, pot ser també productora). Els moviments crítics amb els segells proposen per una banda connexions directes i per una altra segells participatius. Però mai que una entitat no productora imposi els seus criteris a unes famílies productores (com passa amb algunes ONG).

-No oblidem què és la SCEA, i els seus objectius, per no confondre l'interès que té treballar en diferents àmbits amb pensar en "regular" o "avalat" aquest tipus d'activitats.

- No tots els "pagesos ecològics" han o poden actuar com a educadors ambientals. Però sí que es poden potenciar els procediments ecològics com a eina d'educació ambiental.

Repte global definitiu consensuat de l'àmbit PROFESSIONALITZACIÓ

Definir el paper de l'educador/a agroecòleg com a figura mediadora

Idees sorgides del grup de treball del Fòrum presencial

-En la mesura que hi hagi més consum de productes d'agricultura ecològica, la demanda pot animar els pagesos a practicar-la. Si la producció augmenta, els preus podran ser més competitius. Tot i que sovint els preus no reflecteixen el valor real de les coses, sinó que hi intervenen més qüestions de poder i organització social.

- Es podria demanar a la SCEA que s'associés amb alguna agrupació de pagesos rurals.

Repte plantejat al Fòrum virtual i comentaris aportats

LES ESCOLES VERDES HAURIEN DE TENIR UNA LÍNIA DE TREBALL DE PRESERVACIÓ DE LLAVORS TRADICIONALS.

-Com a proposta és interessant (de fet ja hi ha precedents, aquí i internacionals), però crec que hauria de ser voluntari, no obligatori per totes les Escoltes Verdes.

-Les escoles verdes "podrien" i no "haurien de". Cal tenir en compte que la gestió tècnica de les llavors autòctones i la capacitat escolar fan que sigui necessari un treball conjunt amb productors/es o entitats com ERA i altres. Per tant, es podria ampliar la proposta a "obrir una línia de treball conjunt amb la pagesia per la preservació de les llavors autòctones". La missió de l'escola no és productora, és educativa, i l'èxit no s'ha de mesurar en els mateixos termes que ho faríem amb productors/es o entitats agrícoles.

-No crec que sigui feina de les escoles. Pot haver-hi alguna experiència i alguns intercanvis, però crec que és una feina del sector professional.

- En comptes d'Escoles Verdes podem parlar de les escoles de la XESC (Xarxa d'Escoles per la Sostenibilitat de Catalunya).

Repte global definitiu consensuat de l'àmbit PARTICIPACIÓ

Implicació de tota la comunitat a l'hort i al menjador escolar

AGROECOLOGIA

4. Prioritzem dos reptes. Concretem accions i estratègies comunicatives

EDUCACIÓ: Impulsar la pràctica dels horts urbans, escolars, ... agroecològics com a projectes educatius per la població

COMUNICACIÓ: Establir diàlegs entre el món pagès, les escoles, els horts urbans i l'educació ambiental

AGROECOLOGIA

EDUCACIÓ: Impulsar la pràctica dels horts urbans, escolars, ... agroecològics com a projectes educatius per la població

ACCIONS A LLARG TERMINI

- Definir la figura i les competències de l'educador/a agroambiental com a figura mediadora.
- Adreçar-se i contactar amb l'administració (Generalitat, municipis, etc.) per desenvolupar projectes formatius i educatius en terres agrícoles municipals i altres.
- Establir contacte amb els educadors socials dels municipis que tenen horts urbans i preparar una formació per tal que els criteris s'unifiquin. En aquest cas sí que es podria aconseguir un segell CCPAE.
- Col·laborar amb les escoles per tal d'establir programes/projectes de continuïtat i compromís sobre horts i menjadors oberts a la comunitat.

COMUNICACIÓ: Establir diàlegs entre el món pagès, les escoles, els horts urbans i l'educació ambiental

ACCIÓ

Connectar amb les ADV ecològiques (Associació de Defensa del món Vegetal) i cooperatives o grups de consum per fer treballs conjunts, participar en els fòrums i debats propis.

ESTRATÈGIA COMUNICATIVA

Quins tipus de comunicació necessitem en aquest procés?

De tu a tu, cara a cara, de manera interpersonal, intergeneracional, continuada, utilitzant el guanyar-guanyar (quan hi ha dos punts de vista diferents, tots dos han de guanyar), amb el boca-orella, "aquí te pillo aquí te mato", al bar, de passadís, de manera equilibrada.